

УДК 7.012+
687.015

DOI:10.30857/2617-
0272.2020.4.10.

КРИЧЛОУ К. В., КОЛОСНІЧЕНКО О. В., СТРУМІНСЬКА Т. В.,
ПРОЦИК Б. О., КАСС Б. В.
Київський національний університет технологій та дизайну

ВИНИКНЕННЯ СТИЛІВ «БАЙКЕР» І «РОКЕР» У СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ МОДІ

Мета: дослідження передумов виникнення архетипів «байкери» і «рокери» та їх вплив на формування відповідних субкультур та самостійного напрямку в світовій моді.

Методологія. В роботі використано історіографічний аналіз та візуально-аналітичний метод на основі ілюстративних періодичних видань для дослідження художньо-композиційних особливостей форми одягу водіїв моторизованих транспортних засобів.

Результати. Спираючись на наукові праці К.Г.Юнга, визначено вплив колективного несвідомого на процес виникнення субкультур «байкери» і «рокери». Розглянуто передумови виникнення цих стилів, досліджено розвиток формоутворення одягу мотоциклістів як художніх об'єктів у світовій та радянській моді; проаналізовано прояви засобів композиційної виразності.

Наукова новизна полягає у систематизації чинників виникнення класичного «байкер» стилю як самостійної течії світової моди. Виявлено та класифіковано архетипи «байкер» та «рокер» як складову частину субкультур та в якості моделі інстинктивної поведінки, що існують в «колективному несвідомому».

Практична значущість полягає у аналізі та теоретичному узагальненні матеріалів, що можуть бути використані в подальших прикладних наукових дослідженнях молодіжних субкультур. Результати є перспективними для подальшого вивчення впливу суспільно-синтезованого мистецтва на одяг водіїв моторизованих транспортних засобів та на загальні тренди розвитку світової моди.

Ключові слова: одяг водіїв моторизованих транспортних засобів; субкультура; архетип; байкери; рокери; засоби композиційної виразності; форма одягу; одяг мотоциклістів.

Вступ. Одяг водіїв моторизованих транспортних засобів (МТЗ) як явище проектної культури та повноцінний об'єкт дизайну змінювався під впливом стрімкого розвитку технологічного та культурного прогресу. Передумовами цього є економічні та соціальні фактори, де задоволення естетичних вимог споживачів посідає головне місце. Повоєнна ситуація 1950-х рр. сприяла виникненню нових архетипів, субкультур та стилів.

Друга світова війна є одною із значущих подій у історії людства. В цих подіях, загалом, взяло участь 62 країни світу, з яких ВВС шести країн вели повітряні бої: СРСР, Німеччина, США, Велика Британія, Японія та Франція [1; 2].

Повоєнні часи мали значний вплив на світосприйняття людей. Зокрема стилістика військового одягу мала вплив як на

цивільний костюм того часу, так й на тенденції світової моди ХХ ст. в цілому [3–8]. Процеси конверсії сприяли розповсюдженню одягу і техніки з військових надлишків. Економічна ситуація країн, що зазнали наслідків війни, змушувала громадян максимально скоротити витрати, тому дешеві мотоцикли були очевидним вибором у повоєнному світі не тільки як доступний засіб для подорожей, але часом, як спосіб відпочинку та розваг. Таким чином, популяризація мотоциклів набула неочікуваних висот. У свою чергу набрали поширення елементи військового одягу у повсякденному застосуванні, що сприймалося своєрідним маркером суспільного становища.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження передумов виникнення стилів «байкер» і «рокер», аналіз розвитку формо-

утворення одягу водіїв моторизованих транспортних засобів як явища проектної культури та їх впливу на світову моду.

Результати дослідження. Друга світова війна докорінно змінила спосіб життя людей. Військовим ВВС США, що поверталися додому після війни, було важко налаштуватися на цивільне життя. Вони шукали пригод, припливу адреналіну та міцних братерських стосунків, до яких звикли під час бойових дій. Цивільне життя здавалось занадто одноманітним для деяких чоловіків, що жадали почуття збудження та небезпеки. У міру того, як МТЗ ставали більш доступними та набирали популярності, мотоциклісти об'єднувалися у групи, які згодом перетворювалися на клуби. Першим великим мотоциклетним клубом стала Американська мотоциклетна асоціація (American Motorcycle Association – АМА), що намагався тримати авторитет добропорядної спільноти [9]. Проте, події так званого «циганського туру», що відбувся по закінченню війни у м. Голлістрі, штат Каліфорнія, у липні 1947 р., під час якого було зафіксовано безліч сутичок, що порушували правопорядок та історично розділили клуб на дві умовні частини: «один відсоток» та всі інші – «дев'яносто дев'ять відсотків». Значення цих обох термінів можна зрозуміти з важливої заяви, зробленої головою АМА під час прес-конференції, яка була проведена після цього інциденту з метою пояснення подій. Офіційні представники АМА зазначили: «Проблему спричинив одновідсотковий девіант, що заплямовує громадський імідж як мотто-спорту, так і мотоциклістів» [10]. Вони поклали провину за непристойну поведінку на невелику групу юнаків – членів клубу, які щойно повернулись з війни, їздили на «chopped» (чоппед) або «bobbed» (боббед) мотоциклах та вдягали найпоширеніший «байкерський» одяг тієї епохи – військові бомбардувальні та польові куртки (рис. 1, а). Конфлікт призвів до формування окремих мотоциклетних клубів

«Motor Clubs MC» (Мото Клубс МС) за межами «АМА» та поклав початок «байкерського» руху у світі.

У той час локальні газети конкурували між собою, намагаючись привернути читача скандальними статтями, висвітлюючи перші мотто-гонки по закінченню війни, що відбулись у маленькому містечку Голістер, Каліфорнія, США. Для переконливості цих публікацій журналістами була влаштована імпровізована фотосесія. Так з'явилась скандально-відома стаття у газеті «Francisco Chronicle» («Франціско хронікал»), США від 04.07.1947 р., в якій було опубліковано фото мотоцикліста з порожніми пляшками навколо, що було зроблено на замовлення видання (рис. 1, б) [11]. Цю новину швидко підхопили великі видання й розповсюдили її. Історія потрапила до одного з голлівудських режисерів, який створив легендарний фільм «The Wild One» («Дикун») 1953 р. (рис. 1, в) [12]. Фільм набув шаленої популярності та створив легендарний образ стилю «байкера», що згодом став основою для створення нової течії, субкультур та архетипів «байкерів» та «рокерів». Джерелом натхнення дизайнерів з костюмів стрічки «Дикун» був вигляд мотоциклістів тих часів. Вони намагались розробити стиль, що якнайкраще відповідав образу брутального бунтівника – головного героя стрічки, якого втілював актор Марлон Брандо. Так, розроблена російськими емігрантами, братами Ірвінгом та Джеком Шотт шкіряна куртка «Perfecto» («Перфекто») фірми «Schott» («Шотт») (рис. 1, г), що виготовлялась з 1928 р. на замовлення фірми «Harley-Devidson» («Харлі-Девідсон») у поєднанні з потужними мотоциклами «Harley-Davidson» створили ікону стилю для байкерів у Сполучених Штатах Америки та для рокерів у Великій Британії. Кінострічка набула значного резонансу в суспільстві та докорінно змінила сприйняття мотоциклістів в соціумі. З тих часів до будь-якого водія у шкіряній куртці міцно прикріпився ярлик «поганого

хлопця». У ті часи багато пабів відмовлялись обслуговувати мотоциклістів, що були схожі за стилем одягу на байкерів та рокерів. Це є яскравим прикладом того, як індивідуальний костюм являє собою певний код, що певним чином «розшифровується» в соціумі.

Спосіб життя байкерів та рокерів середини 60-х рр. ХХ ст. суттєво вплинув на масову культуру, що в першу чергу відбилося в кінематографі. Завдяки мас-медіа в соціальній свідомості сформувався образ «байкера» – п'яного, нещадного і жорстокого чоловіка. Масова культура, в свою чергу, зробила цей негативний образ романтично-привабливим і привнесла в нього ряд стереотипів [13]. На хвилі популярності такого клубу як «Hells Angels» («Хелс Енжелс»), США та інших «outlaw-clubs» (клубів поза законом) про мотоциклістів почали масово знімати кінострічки, писати книжки і публіцистичні статті [14]. Так побачили світ культові фільми: «Hells Angels on Wheels» («Пекельні Ангели на Колесах») 1967 р., «Hell's Angels 69» («Пекельні Ангели 69») 1969 р., «Easy Rider» («Вільний водій») 1969 р., «Harley Davidson and the Marlboro Man» («Харлі Девідсон та Мальборо») 1991 р., «Beyond the Law» («Попереду Закону») 1992 р., «The Wild Hogs» («Дикі Свині») 2007 р., «Hell Ride» («Пекельні Перегони») 2008 р., тощо, які спричинили значний вплив на посилення популярності байкерського руху та на формування «рокер» та «байкер» архетипів, як певного коду сприйняття соціумом.

Питанню певних кодів, як проявів колективного несвідомого, присвятив свої праці швейцарський психолог Карл Густав Юнг [15]. Він розробив концепцію архетипів та розглянув їх як моделі інстинктивної поведінки, що існують в колективному несвідомому, згодом розмежувавши комплекси особистого несвідомого і архетипів колективного несвідомого. Вчений дійшов висновку, що архетипи є змістом колективного несвідомого,

відображенням внутрішніх мотивів і цінностей особи, та, відповідно до формування індивідуального стилю, має сприяти соціалізації сформованого образу. Таким чином, колективне несвідоме ідентичне у всіх людей і утворює тим самим фундамент життя кожного, будучи за своєю природою понад особистим. Юнг вважав, що «глибинна психологія» повинна звернутися до більш віддалених часів, де колективне несвідоме було підсумком життя роду, воно притаманне всім людям, передається у спадок і є тим підґрунтям, на якому виростає індивідуальна психіка. Юнг порівнював архетипи з системою осей кристалу, що змінює свій вигляд у розчині, та діє як певне нематеріальне поле, яке розподіляє частки речовини. Для людини такою «речовиною» є зовнішній і внутрішній досвід, який будується згідно вродженим зразкам. У чистому вигляді архетип не входить у свідомість, він завжди з'єднується з певними уявленнями досвіду і зазнає свідомої обробки. З точки зору К. Юнга, все в людському світі підвладне законам психології – «душа народу є лише дещо складніша структура, ніж душа індивіда», отже «несвідоме» живе своїм життям. В ньому триває робота, що почалася багато років тому. Передумови досвіду людської психіки знаходяться у генетично збережених зразках поведінки, сприйняття, уяви що успадковані за допомогою культурно-історичної пам'яті. Беручи вчення Юнга про архетипи, ми можемо побачити, що виникнення будь-якої субкультури має коріння колективного несвідомого у своєму підґрунті. Зокрема, субкультури «байкерів» та «рокерів» розвивались паралельно та згодом об'єдналися у єдину течію за спільним архетипом.

Щоб як найкраще зрозуміти підґрунтя виникнення архетипів у субкультурах «байкерів» та «рокерів» розглянемо історично-соціальні та культурні передумови початку ХХ ст.

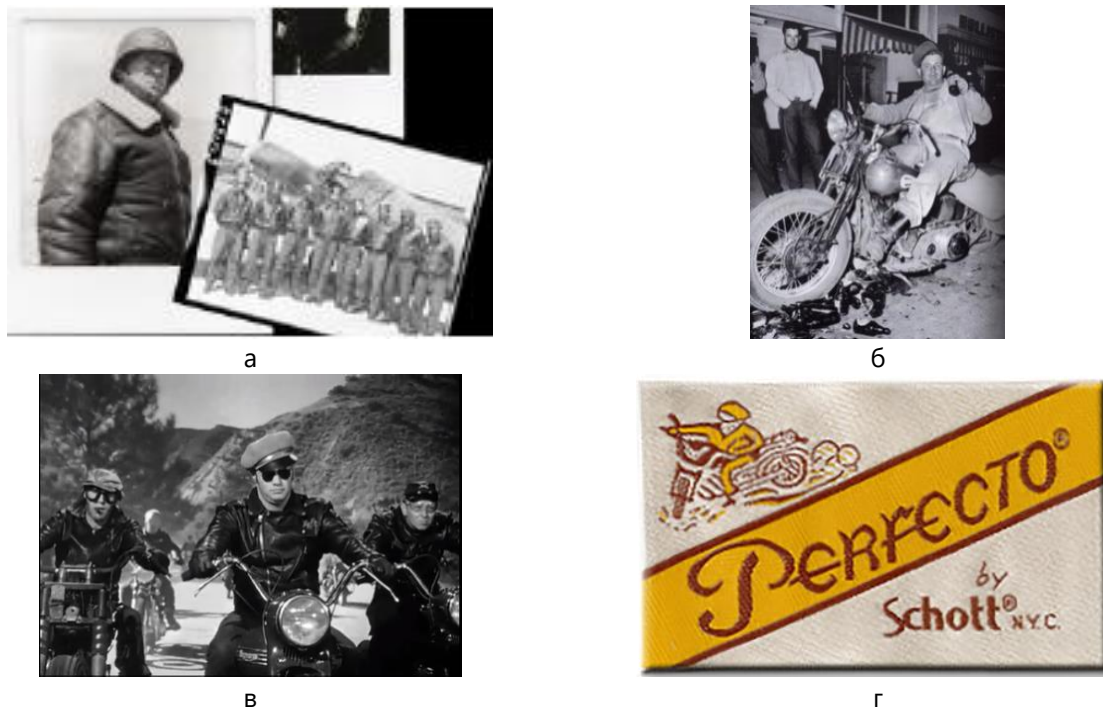

Рис. 1. Елементи стилю «рокерів» і «байкерів» 50-х рр.: а – куртка «бомбардувальник» пілотів Другої світової війни; б – фото мотоцикліста у газеті «Francisco Chronicle»; в – фрагмент кінострічки "The Wild One" («Дикун»); г – фірмова нашівка "Perfecto Schott" («Перфекто Шотт»)

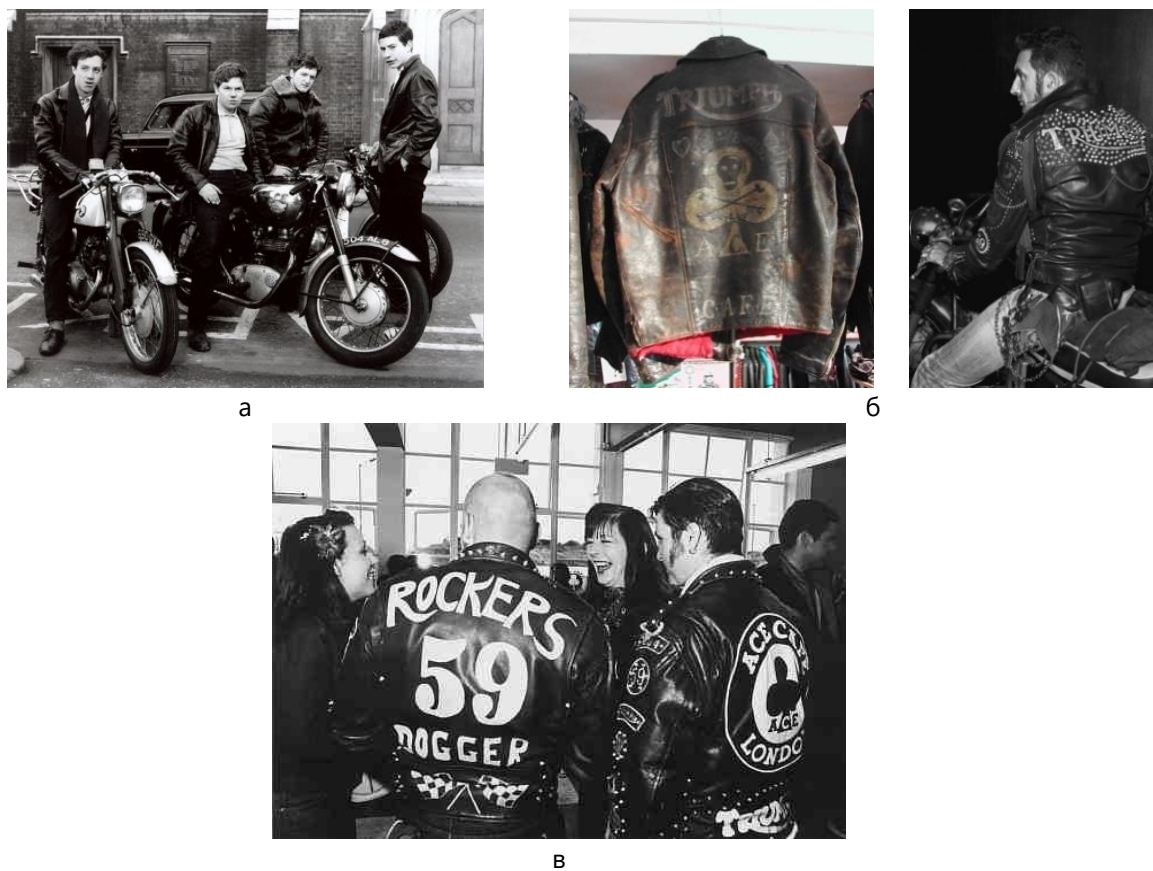

Рис. 2. Одяг і символіка британських рокерів: а – юнаки на мотоциклах, Англія 50-х рр.; б – шкіряні куртки членів клубів «Ace safe» («Ейс Кафе») та «Triumph» («Траумпф»); в – представники мотоклубу «59», Англія

У Великій Британії ще до початку Другої світової війни мотто-клуби мали популярність серед молоді. Британські хлопці проводили багато часу у гаражах, вивчаючи механіку з метою вдосконалення дизайну своїх мотоциклів. Зазвичай водії вдягали зручний одяг темних кольорів (рис. 2, а). Такий вибір був зумовлений експлуатаційними особливостями, такими як забруднення одягу маслами та дорожнім брудом [16]. По закінченню війни надлишки мототехніки сприяли поширенню дешевих МТЗ та популяризації мотоклубів. Британські юнаки прагнули незалежності від громадського транспорту. Вони розважались, відвідуючи кав'ярні та клуби, де у той час шаленої популярності набув «Rock & Roll» («Рок енд Ролл») – музика молоді нового покоління. Таким чином, власноруч вдосконалені мотоцикли та наслідування рок музики стало основною складовою підґрунтя для виникнення субкультур «рокерів» у Великій Британії (рис. 2, б).

З появою фільму "The Wild One" («Дикун») у багатьох юнаків з'явилося прагнення наслідувати романтизований образ головного героя фільму, але у Великій Британії фільм був заборонений для показу на термін 10 років з причини пропаганди насильства. Проте, заборона фільму не стала на заваді хлопцям, що отримували інформацію з газет та журналів. Звернувши увагу на вподобання молоді, єпископ Ітонської місії Англіканської церкви Преподобний Вільям Шергольд після відвідування Лондонської кав'ярні «Асе» («Туз») вирішив започаткувати мотоклуб «59» (рис. 2, в) [17–19]. Легендарне кафе «Асе», де збирались мотоциклісти ввечері та у вихідні дні, стало частиною образу життя британських рокерів 50–60 рр. Клуб набрав популярності після того, як відомий музикант Джон Оутс запросив молоду зірку – музиканта Кліффа Річарда грати на відкритті клубу 2 квітня 1959 р. Лицар Кліфф Річард часто повертався до клубу впродовж наступних

років та запрошував впливових людей, таких як: актриса Елізабет Тейлор, принцеса Маргарет і лорд Сноудон (Ентоні Армстронг-Джонс), та згодом, багатьох мотоциклістів і музикантів. До його довірених осіб належав єпископ Тревор Хаддлстон, що в 1968 р. одним із перших у Великобританії влаштував перегляд забороненого байкерського фільму «Дикун». З 1962 р. до початку 80-х рр. клуб «59» користувався популярністю, як головне місце зустрічі лондонських рокерів та мотоциклістів, та намагався створити позитивний архетип для наслідування юнаків. Клуб залучав до своїх лав як чоловіків, так і жінок та надавав молоді, переважно з неблагополучних сімей, джерело натхнення та підтримку. Щороку клуб організовував проїзди на відомі зимові мотопробіги, такі як «Dragon Rally» («Драгон раллі») в Уельсі, «Elephant Rally» («Елефант Раллі») у Німеччині та перегони «Isle of Man TT» («Острів Мен ТТ») на Острові Мен.

У той самий час у США стрімкого розвитку набуло явище «MC-outlaws» (позазаконні мотоклуби) [20–22]. Умови членства «MC» значно відрізнялись від звичайних мотоклубів, це було приналежністю до «поза законного» стилю «байкера», що відданий мотоциклу та братерству. Сьогодні у США існує кілька найбільших за кількістю членів мотоклубів «Outlaws» («Позазаконні мотоклуби»): «Hell's Angels» («Хелс Енжелс»), «Pagans» («Паганс»), «Banditos» («Бандітос») та «Sons of Silence MC's» («Санс оф сайленс MC»). Кожен з клубів має власну символіку (рис. 3, а). Так, логотипом клубу «Hell's Angels» («Хелс Енжелс»), що був сформований у 1948 р. двома ветеранами Другої світової війни у м. Сан-Бернідіно (штат Каліфорнія, США) є крилатий череп смерті, захищений авторським правом, тому його можуть використовувати лише члени клубу (рис. 3, б, в) [23].

Назва клубу «Hell's Angels» («Хелс Енжелс») та логотип були запозичені з одного з військових авіа-бомбардувальни-

ків, що традиційно був розмальованим оригінальними написами і малюнками за для спрощення ідентифікації. Виходячи з законів МС, жінки не можуть стати повноправними членами, але все одно можуть мати спеціальний статус у клубі [24].

У СРСР були впровадженні жорсткі стандарти цензури, тому західним течіям субкультур було неможливо потрапити до країни. Проте до початку 80-х рр. чисельність молодих людей на мотоциклах на вулицях СРСР помітно зростає. Юнаки захоплювались рок-музикою, перехопленою із західних радіостанцій, намагаючись наслідувати архетип британських рокерів (рис. 4, а). Вони керували, виготовленими у СРСР та дружніх країнах, мотоциклами. У великій пошані радянських «рокерів» були потужні і важкі мотоцикли «Урал», «Днепр», «Ява» та «Іж». Рокери в Радянському Союзі не мали шансу стати аналогом «outlaws» в тому сенсі, в якому вони були представлені суспільству США. На відміну від американських «outlaws», що в період свого зародження мали запеклі конфлікти з поліцією, радянські мотоциклісти вважались дрібними хуліганами, потрапляли на облік до міліції та отримували жорстку критику і догану на комсомольських зборах з огляду на те, що їх захоплення є недоречним у розумінні стандартів гідності. Такі радянські видання як «Комсомольская правда», «Московський комсомолец», і «Крокодил» порівнювали радянських рокерів з американськими байкерами, закликаючи не наслідувати західну ідеологію, що сприяла виникненню банд. Серйозними перешкодами до поширення «рокерської» субкультури був як закон про дармоїдство, так і суворий інститут прописки, що заважало вільному пересуванню мотоциклістів у межах СРСР, на відміну від американських байкерів. Тому, для кожного громадянина важливим було розуміння того, що «рокерство» – це захоплення мотоциклами та рок-музикою, що не має

бути сенсом та образом життя. У радянському кіно образ рокера – «неформала на мотоциклі» майже завжди був негативним. За сценаріями фільмів, зазвичай, герой потрапляв у погану компанію, та був втягнутий кримінальними елементами в протизаконні справи.

«Рокерська» субкультура у СРСР досягла свого розквіту у 80-х рр. ХХ ст., але вже на початку 90-х рр. майже зникла разом з розпадом Радянського Союзу (рис. 4, б). Пострадянські країни відкрили кордони, що сприяло вільному розповсюдженню фільмів, книг та західної ідеології. На зміну рокерам прийшли брутальні бородаті байкери на «Харлеях» та перероблених вітчизняних МТЗ (рис. 4, в, г). Брак фінансів у молодих мотоциклістів, що прагнули мати унікального «залізного коня» та бути схожими на «ікони байкерського стилю США», сприяло поширенню скупки старих мотоциклів по селам. Дух братерства та свободи, що складають основу філософії істинного байкера, знайшов багато послідовників на пострадянському просторі. Задля досягнення схожості на архетипи західних фільмів та журналів, юнаки обрали такі знакові стильові елементи як: шкіряна куртка-косуха, джинсовий або шкіряний жилет з символікою мотоклубу, шкіряні штани, бандани, чорні в'язані шапки, що захищають від вітру, довге волосся, борода та вуса, шоломи у вигляді стилізованих німецьких касок часів Другої світової війни. В якості символіки використовували: череп, число 13, залізний хрест та прапор «Конфедерації» – «Naval Jack» («Навал Джек»). Традиція його застосування пішла від американських байкерів. Він символізує нонконформізм байкерів – прагнення дотримуватися і відстоювати світогляд, що прямо суперечить тим, які панують у суспільстві та готовність відстоювати свою особисту позицію в тих випадках, коли вона суперечить позиції більшості.

Згодом «байкерська» субкультура набула популярності у всьому світі та

здобула характерних стильових ознак, що підкоряються спільному архетипу та вирізила її представників за знаковими стильовими елементами, такими як: шкіряні штани, бандани, шкіряні мотоциклетні куртки, які часто прикрашені металевими цвяхами, нашивками, значками з булавками, металевими хрестами, свастикою й ланцюгами (рис. 5, а, б). Зазвичай байкери не вдягали шолома, або носили класичний шолом з відкритим обличчям, авіаторські окуляри та білий шовковий шарф. Серед інших поширених елементів варто згадати футболки, шкіряні кепки, джинси «Levis» («Левіс») або «Wrangler» («Вранглер»), шкіряні штани, шкіряні накладки на гомілку, високі мотоциклетні «інженерні» черевики «Lewis Leathers» («Левіс Лезерс») або «Goldtop» («Голдтоп») [25]. Вважається, що це взуття вперше з'явилося ще у 1928 році та поширились у 30-х рр. Їх першими виробниками були дві компанії – «Chippewa» і «West Coast Shoe Company». «Інженерські черевики» з прямою халявою були трансформовані з англійських черевиків для верхової їзди і створені для інженерів, що працювали на залізницях Америки під час Великої депресії. Однак, в 40-х рр. XX ст. ці черевики стали кращим захисним взуттям мотоциклістів. Сьогодні чорні «інженерські» чоботи є однією із важливіших складових ознак «байкер» стилю.

Характерна атрибутика у стильових рішеннях «байкерської» субкультури виходить на перший план. Одним із головних її символів є прапор Конфедерації «Naval Jack» (рис. 5, в) [26]. Традиція його застосування пішла від американських байкерів, для яких він став символом готовності індивіда відстоювати свою особисту позицію в тих випадках, коли вона суперечить позиції більшості. Варто зазначити, що з часом прапор Конфедерації використовують лише як знак причетності до «байкерського» руху. Іноді, на жилетах байкерів можна побачити нашивку «1%», яка символізує приналежність до «outlaw»

(позаконної) спільноти [27]. Також дуже поширеним є зображення черепа [28], який може бути представлений як складова частина цілої або самостійної композиції, що символізує безстрашність перед обличчям небезпеки або захист від смерті.

Байкерське татування є окремим видом мистецтва (рис. 5, г). Часто байкери обирають татування із зображенням мотоцикла, символіку та логотипи «Harley-Davidson», символи свободи і дороги або емблеми клубу.

Емблеми «байкерських» клубів є невід'ємним атрибутом ідентифікації приналежності до певної спільноти. Зазвичай вони розташовуються на спинці шкіряної куртки або на джинсових жилетах, що надягають поверх куртки «косухи». Композиційне рішення емблеми має свої правила та особливості. Зазвичай вона складається з трьох рівноправних частин, верхня та нижня частина мають дугоподібну форму. У верхній частині вказують назву клубу, на нижній – країну або місто мотоклубу, в центральній частині розташовано логотип і статус. Поширеним є підписи «MC», «MCC», «MG» які свідчать про належність клубу до відповідної категорії [29]. Деякі клуби використовують спеціальні нашивки для їх розташування на рукавах та нагрудній частині плечових виробів, де вказано прізвище, «статус» байкера та назва клубу (рис. 5, д). Враховуючи зазначене вище, можна стверджувати, що існувала низка передумов, яка сприяла виникненню «байкерського» руху у світі (табл. 1).

Формування нового архетипу, своєрідної «ікони стилю» є проєкційним відображенням розвитку його знакових символів [30; 31]. Згодом, як явище проєктної культури, під впливом стрімкого розвитку технологічного та культурного прогресу «байкерський» та «рокерський» стилі асимілювали у свідомості людства утворивши стійкий архетип, який набув самостійності як течія сучасної світової моди.

а

б

в

Рис. 3. Символіка одягу членів мотоклубів «Outlaws» («Оутловс») США: а – емблеми мотоклубів; б – члени клубу «Hells Angels» («Хелс Енжелс»); в – член клубу «1%»

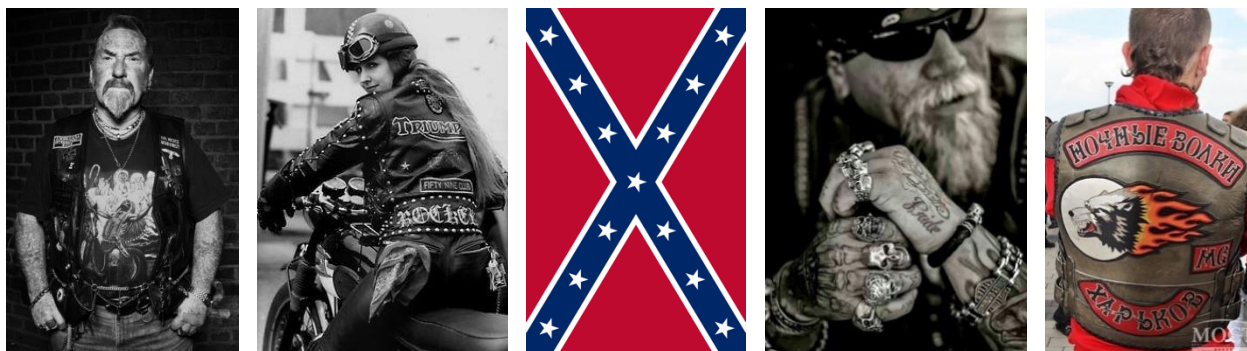
а

б

в

г

Рис. 4. Радянські рокери та пострадянські байкери: а – рокери, Росія, 1980 р.; б – байкери, Україна, 1992 р.; в – байкер, Росія, 2000 р.; г – байкер, Молдова, 2000 р.

а

б

в

г

д

Рис. 5. Стельові ознаки «байкерської» субкультури: а, б – байкери, характерний зовнішній вигляд; в – прапор Конфедерації «Naval Jack» («Навал Джек»); г – татування байкера; д – символіка клубу «Нічні Вовки», Росія

**Етапи та передумови виникнення
«байкерського» та «рокерського» стилю у дизайні одягу**

→ Винахід та розробка мотоцикла
→ Перша світова війна
→ Поява мотоспорту
→ Спортивні мотоклуби, де юнаки вивчали будову МТЗ
→ Друга світова війна
→ Світова повоєнна економічна криза
→ Процеси конверсії, що сприяли розповсюдженню повоєнної мото-техніки серед населення
→ Прагнення молоді до незалежності від громадського транспорту
→ Ветерани війни ВВС США прагнули братерства та пригод
→ Перегони у 1947 р., що історично розділили мото-культуру на дві умовні частини
→ Формування образу байкера як «поганого хлопця»
→ Зародження субкультури «байкери» у США як «outlaw»
→ Стрічка «Дикун», а згодом багато інших кінострічок, що романтизують та популяризують образи «байкер» та «рокер» субкультур
→ Формування архетипів «байкер» та «рокер»
→ Музика Rock&Roll як складова частина образу мотоцикліста
→ Зародження субкультури «рокери» у Великій Британії
→ Наслідування «рокер» та «байкер» стилів на території СРСР
→ Формування автономного стилю «байкер» та «рокер» як течії світової моди

У свою чергу образ «рокерів» вплинув на стиль музичних поп-гуртів 60-х рр., таких як «The Beatles» («Зе Бітлз»), а також на стиль інших «Hard-Rock» («Хард-Рок») та «Punk-Rock» («Панк-Рок») гуртів та їх фанатів, наприкінці 70-х рр. [32].

Ще у 1970-80-х рр. молодше покоління британської молоді, яке зростало у середовищі масової пропаганди стильових та поведінкових моделей, почало наслідувати, створенні мас-медіа, архетип «рокерів». Юнаки вважали себе представниками субкультури, навіть не маючи прав водія, вони наслідували манеру вдягатися та поводити себе, як герої кінострічок. Використання цих архетипів при формуванні індивідуального стилю сприяло поширенню сформованих образів, які поступово перетворилися на провідний стиль епохи. Зокрема, вони вплинули на подальше формування провідних трендів молодіжної культури, мистецтва та моди – спочатку у Великій Британії та США, а потім й у інших країнах світу [33]. Сучасні тренди «байкер» стилю мають послідовників майже в усіх країнах світу, де актуальною тенденцією стали

прилеглі силуети моделей «унісекс» з навмисною неохайністю, що створює враження речей взятих з «чужого плеча».

Висновки. Проведені дослідження соціально-культурних факторів формоутворення одягу водіїв надали підстави виявити значний вплив колективного несвідомого на процес виникнення субкультур, зокрема «байкерів» та «рокерів». Простеживши історичний розвиток, виявлено, що молодіжні течії сформували архетипи та «ікони стилю», які у сучасному світі знайшли масове поширення у багатьох країнах світу та визначили стильові ознаки як інструментарій комунікації. Одяг, насамперед, є візуальним комунікатором стилю, який охоплює соціальний сенс особистості, дозволяючи зрозуміти основи її соціально-культурної позиції, цінностей, смаків, ідеалів, спираючись на культурну історію людства. Аналізуючи процеси синтезу образних і конструктивних рішень, поєднаних з утилітарною функцією одягу водіїв моторизованих транспортних засобів виявлено, що соціально-економічна ситуація повоєнного світу сприяла формуванню «байкер» та «рокер» стилів з подальшим

утворенням відповідних субкультур, що комплексно явило підґрунтя формування відповідного архетипу, а згодом, і самостійного напрямку у світовій моді. Наслідування архетипу, як елемент індивідуального стилю, є засобом соціально-культурної самоіденти-

фікації особи. «Байкерський» та «рокерський» стилі являють собою певний код, який ідентифікується в соціумі та витримуючи ультрамодні спалахи короточасних трендів є самодостатніми стилями світової моди.

Література

1. Гражданская война в США. Йокота. ред. Н. В. Огаркова: Военное изд-во М-ва обороны СССР, 1979. 678 с.
2. Гречко А. А. Советская военная энциклопедия. М.: Воениздат, 1976–1980. Т. 3. URL: <http://militera.lib.ru/enc/enc1976/index.html> (Дата останнього звернення: 22.10.2020).
3. Кирсанова Р. М. Война и мода. *Российская газета*. 2005. № 6. С. 46–48.
4. Колосніченко О. В., Пашкевич К. Л., Лозко Ю. Я. Художньо-образні особливості спецодягу в дизайні ХХ століття. *Art and design*. 2019. № 1 (05). С. 87–104. DOI: [10.30857/2617-0272.2019.1.8](https://doi.org/10.30857/2617-0272.2019.1.8).
5. Kolosnichenko O. V., Ostapenko N. V., Kolosnichenko M. V. The development of new forms of special clothes by design projecting methods. *Vlakna a Textil*. 2016. № 23 (2). P. 3–8. URL: http://vat.ft.tul.cz/Archive/VaT_2016_2.pdf.
6. Колосніченко О. В., Яковлев М. І. Дизайн уніформи: історіографія, еволюція форми та стилю. *Дизайн одягу в полікультурному просторі: монографія*. М. В. Колосніченко, К. Л. Пашкевич, Т. Ф. Кротова та ін. Київ: КНУТД, 2020, С. 62–87. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/16293>.
7. Колосніченко О. В. Формоутворення одягу спеціального призначення як об'єкта дизайн-діяльності. моногр. Київ: КНУТД, 2018. 420 с.
8. Косарева Е. А. Мода. ХХ век. Развитие модных форм костюма. СПб.: Петербургский ин-т печати, 2006. 465 с.
9. Veno A. The Brotherhoods. Inside the Outlaw Motorcycle Clubs. Australia, Sydney: Allen & Unwin, 2010. 278 p.
10. Nichols D. One Percenter. The Legend of the Outlaw Biker. USA, Minneapolis: Motorbooks, 2007. 288 p.
11. Ryan J., Wentworth W. M. Media and Society. The Production of Culture in the Mass Media. USA, Boston: Allyn and Bacon, 1999. 291 p.
12. Stuart J. Rockers! Kings of the Road. UK, London: Plexus Publishing, 1996. 127 p.
13. Veno A., Winterhalder E. Biker Chiks. The Magnetic Attraction of Women to Bad Boys and Motorbikes. Australia, Sydney: Allen & Unwin, 2009. 268 p.
14. Norman M. Angels From Hell. UK London: CREATION BOOKS, 2002. 368 p.
15. Юнг К. Г. Архетип и символ. Центр гуманитарных технологий, 2011. URL: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/4229/4232> (Дата останнього звернення: 22.10.2020).
16. Everett R., Walker M. Rocker to Racer. UK, Derby: Breedon Books, 2010. 240 p.
17. Cook M. Cowboys Fifty Nine. Club Story. UK, London: Plexus Publishing, 1992. 240 p.
18. Clay M. Cafe Racers. Rockers, Rock 'n' Roll and the Coffee-bar Cult. UK, London: Osprey Publishing, 1988. 192 p.
19. Ramsey W. The Ace Cafe then and now. UK, Chelmsford: After the Battle, 2002. 180 p.
20. Gober M. Unchained. Outlaws Brutal Biker. UK, London: Kenneth Copeland Publications, 1998. 184 p.
21. Hall J. Riding on the Edge. A Motorcycle Outlaw's Tale. USA, Minneapolis: Motorbooks, 2008. 304 p.
22. Wolf D. R. The Rebels. A Brotherhood of Outlaw Bikers. Toronto, Canada: University of Toronto Press, 2000. 372 p.
23. Barger S., Shaylor A. Hell's Angels Motorcycle Club. UK, London: Merrell Publishers. 2007. 208 p.
24. Sher J., Marsden W. Angels of Death. Inside the Bikers' Global Crime Empire. UK, London: HODDER & STOUGHTON, 2007. 480 p.
25. Horst A. 21st Century Rockers. UK, London: Prestel, 2010. 176 p.
26. Barbieri J. Biker's Handbook. Becoming Part of the Motorcycle Culture. USA, Minneapolis: Motorbooks, 2007. 192 p.
27. Barker T. Biker Gangs and Organized Crime. USA, Boulder: Anderson Pub Co, 2007. 189 p.
28. Moss G., Miller S. The Biker Code. USA, New York: Simon & Schuster, 2002. 96 p.

29. Garson P. *To Be Wild. A History of the American Biker and Bike*. USA, New York: Simon & Schuster, 2007. 320 p.

30. Гофман А. Б. *Мода и люди. Новая теория моды и модного поведения*. 3-е изд. СПб: Питер. 2004. 208 с.

31. Кавамура Ю. *Теория и практика создания моды*. науч. ред. А. В. Лебсак-Клейманс. пер. с англ. А. Н. Поплавская. Минск: Гревцов Паблицер, 2009. 192 с.

32. Frame P. *Coffee Bar Cowboys: How Rock Music Changed the Face of 1950s Britain*. UK, Dingwall: Knockfarrel Press, 2007. 512 p.

33. Hall S., Jefferson T. *Resistance through rituals. Youth subcultures in post-war Britain*. UK, London: Taylor & Francis Ltd, 2007. 288 p.

References

1. Oharkov, N.V. (1979). *Hrazhdanskaia voina v SSHA. Yokota* [American Civil War. Yokota]. Moscow: Military publishing house of the USSR Defense Ministry [in Russian].

2. Grechko, A.A. (1976–1980). *Sovetskaia voennaia entsyklopediia* [Soviet military encyclopedia]. Vol. 3. Moscow: Voenezdat. URL: <http://militera.lib.ru/enc/enc1976/index.html> (Last accessed: 22.10.2020) [in Russian].

3. Kersanova, R.M. (2005). *Voyna i moda* [War and fashion]. *Rossiyskaya gazeta – Russian newspaper*. 6. 46–48 [in Russian].

4. Kolosnichenko, O.V., Pashkevych, K.L., Lozko, Y.Y. (2019). *Khudozhno-obrazni osoblyvosti spetsodiahu v dyzaini XX stolittia* [Artistic special features of special clothes in the design of the XX century]. *Art and design*. 1(05). 87–104. DOI: [10.30857/2617-0272.2019.1.8](https://doi.org/10.30857/2617-0272.2019.1.8) [in Ukrainian].

5. Kolosnichenko, O.V., Ostapenko, N.V., Kolosnichenko, M.V. (2016). *The development of new forms of special clothes by design projecting methods*. *Vlakna a Textil*. 23(2). 3–8. URL: http://vat.ft.tul.cz/Archive/VaT_2016_2.pdf [in English].

6. Kolosnichenko, O.V., Yakovliev, M.I. (2020). *Dyzain uniformy: istoriografiia, evoliutsiia formy ta styliu* [Uniform design: historiography, evolution of form and style]. In: *Dyzain odiahu v polikulturnomu prostori: monografiia* [Clothing design in a multicultural space: a monograph]. M.V. Kolosnichenko, K.L. Pashkevych, T.F. Krotova et al. Kyiv: KNUTD. 62–87. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/16293> [in Ukrainian].

7. Kolosnichenko, O.V. (2018) *Formoutvorenna odiahu spetsialnoho pryznachennia yak obiekta dyzain-dialnosti* [Forming special purpose clothing as an object of design activity]. monohr. Kyiv: KNUTD. 420 [in Ukrainian].

8. Kosareva, E.A. (2006) *Moda. XX vek. Razvitie modnyih form kostyuma* [Fashion. XX century. Development of fashionable forms of the costume]. SPb.: Petersburg Press Institute [in Russian].

9. Veno, A. (2010). *The Brotherhoods. Inside the Outlaw Motorcycle Clubs*. Australia, Sydney: Allen & Unwin [in English].

10. Nichols, D. (2007). *One Percenter. The Legend of the Outlaw Biker*. USA, Minneapolis: Motorbooks [in English].

11. Ryan, J., Wentworth, W.M. (1999). *Media and Society. The Production of Culture in the Mass Media*. USA. Boston: Allyn and Bacon [in English].

12. Stuart, J. (1996). *Rockers! Kings of the Road*. UK. London: Plexus Publishing [in English].

13. Veno, A., Winterhalder, E. (2009). *Biker Chiks. The Magnetic Attraction of Women to Bad Boys and Motorbikes*. Australia, Sydney: Allen & Unwin [in English].

14. Norman, M. (2002). *Angels From Hell*. UK London: CREATION BOOKS [in English].

15. Jung, K.G. (2011). *Arhetip i simvol*. [Archetype and symbol]. Center for Humanitarian Technologies. URL: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/4229/4232> (Last accessed: 22.10.2020) [in Russian].

16. Everett, R., Walker, M. (2010). *Rocker to Racer*. UK, Derby: Breedon Books [in English].

17. Cook, M. (1992). *Cowboys Fifty Nine. Club Story*. UK, London: Plexus Publishing [in English].

18. Clay, M. (1988). *Cafe Racers. Rockers, Rock 'n' Roll and the Coffee-bar Cult*. UK, London: Osprey Publishing [in English].

19. Ramsey, W. (2002). *The Ace Cafe then and now*. UK, Chelmsford: After the Battle [in English].

20. Gober, M. (1998). *Unchained. Outlaws Brutal Biker*. UK, London: Kenneth Copeland Publications [in English].

21. Hall, J. (2008). *Riding on the Edge. A Motorcycle Outlaw's Tale*. USA, Minneapolis: Motorbooks [in English].

22. Wolf, D.R. (2000). *The Rebels. A Brotherhood of Outlaw Bikers*. Toronto, Canada: University of Toronto Press [in English].

23. Barger, S., Shaylor, A. (2007). *Hell's Angels Motorcycle Club*. UK, London: Merrell Publishers [in English].

24. Sher, J., Marsden, W. (2007). *Angels of Death. Inside the Bikers' Global Crime Empire*. UK. London: HODDER & STOUGHTON [in English].
25. Horst, A. (2010). *21st Century Rockers*. UK, London: Prestel [in English].
26. Barbieri, J. (2007). *Biker's Handbook. Becoming Part of the Motorcycle Culture*. USA. Minneapolis: Motorbooks [in English].
27. Barker, T. (2007). *Biker Gangs and Organized Crime*. USA. Boulder: Anderson Pub Co. [in English].
28. Moss, G., Miller, S. (2002). *The Biker Code*. USA, New York: Simon & Schuster [in English].
29. Garson, P. (2007). *To Be Wild. A History of the American Biker and Bike*. USA, New York: Simon & Schuster [in English].
30. Gofman, A.B. (2004). *Moda i lyudi. Novaya teoriya modyi i modnogo povedeniya* [Fashion and people. New theory of fashion and fashion behavior]. SPb: Piter [in Russian].
31. Кавамупа, Ю. (2009). *Teoriya i praktika sozdaniya modyi* [Theory and practice of fashion creation]. Minsk: Grevtsov Publisher [in Russian].
32. Frame, P. (2007). *Coffee Bar Cowboys: How Rock Music Changed the Face of 1950s Britain*. UK. Dingwall: Knockfarrel Press [in English].
33. Hall, S., Jefferson, T. (2007). *Resistance through rituals. Youth subcultures in post-war Britain*. UK. London: Taylor & Francis Ltd. [in English].

BIKER AND ROCKER STYLES IN MODERN WORLD FASHION

KRICHLOW K. V., KOLOSNIHENKO O. V., STRUMINSKA T. V., PROTSYK B. O., KASS B. V.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. Study of the prerequisites of the emergence of Bikers and Rockers archetypes and their influence on the formation of corresponding subcultures and the direction of independent world fashion styles.

Methodology. The work uses a historical analysis and a visual-analytical method based on illustrative publications to study the artistic and compositional features of rider's clothing.

Results. Based on the scientific works of K. Jung, the influence of the collective unconscious on the process of the emergence of "bikers" and "rockers" subcultures are determined. The prerequisites at the inception of these styles were considered, the development of rider's clothing formation in world and Soviet's fashion as artistic objects was studied, and the manifestations of compositional expressiveness were analysed.

Scientific novelty consists in systematization of factors of occurrence of

ВОЗНИКНОВЕНИЯ СТИЛЕЙ «БАЙКЕР» И «РОКЕР» В СОВРЕМЕННОЙ МИРОВОЙ МОДЕ

КРИЧЛОУ К. В., КОЛОСНИЧЕНКО Е. В., СТРУМИНСКАЯ Т. В., ПРОЦИК Б. А., КАСС Б. В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель: исследование предпосылок возникновения архетипов «байкеры» и «рокеры» и их влияние на формирование соответствующих субкультур и самостоятельного направления в мировой моде.

Методология. В работе использованы историографический анализ и визуально-аналитический метод на основе иллюстративных изданий для исследования художественно-композиционных особенностей формы одежды водителей моторизованных транспортных средств.

Результаты. Опираясь на научные труды К. Юнга, определено влияние коллективного бессознательного на процесс возникновения субкультур «байкеры» и «рокеры». Рассмотрены предпосылки возникновения этих стилей, исследовано развитие формообразования одежды мотоциклистов в мировой и советской моде как художественных объектов; проанализированы проявления средств композиционного выразительности.

Научная новизна заключается в систематизации факторов возникновения классического «байкер» стиля как самостоятельного течения мировой моды. Выявлены и классифицированы

the classical biker style as an independent world fashion stream. Archetypical «bikers» and «rockers» have been identified and classified as part of subcultures and as a model of instinctive behaviour that exist in the collective unconscious.

The practical significance consists in the analysis and theoretical generalization of materials that can be used in further applied scientific research of youth subcultures. The results are promising for further study of the influence of socially synthesized art on the clothing of drivers of motorized vehicles and on general trends in the development of world fashion.

Keywords: *driver's clothes; subculture; archetype; bikers; rockers; means of compositional expressiveness; motorcyclist's clothing.*

архетипы «байкер» и «рокер» как составную часть субкультур и в качестве модели инстинктивного поведения, которые существуют в коллективном бессознательном.

Практическая значимость заключается в анализе и теоретическом обобщении материалов, что могут быть использованы в дальнейших прикладных научных исследованиях молодежных субкультур. Результаты являются перспективными для дальнейшего изучения влияния общественно-синтезированного искусства на одежду водителей моторизованных транспортных средств и на общие тренды развития мировой моды.

Ключевые слова: *одежда водителей моторизованных транспортных средств; субкультура; архетип; байкеры; рокеры; средства композиционной выразительности; форма одежды; одежда мотоциклистов.*

ІНФОРМАЦІЯ
ПРО АВТОРІВ:

Крічло Катерина Вікторівна, аспірант, факультет дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0003-0796-2483, **e-mail:** 2705kate@gmail.com

Колосніченко Олена Володимирівна, д-р мистецтв., доцент, професор кафедри художнього моделювання костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0001-5665-0131, Scopus 55791007500, **e-mail:** 3212793@gmail.com

Струмінська Тетяна Володимирівна, канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри ергономіки і дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0003-0449-4768, **e-mail:** chensk@bigmir.net

Процик Богдан Олександрович, магістр, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0002-3882-5951, **e-mail:** bprtsk@gmail.com

Касс Богдан Вікторович, аспірант, факультет дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0001-7348-4788, **e-mail:** kass@kass.ua

Цитування за ДСТУ: Крічло К. В., Колосніченко О. В., Струмінська Т. В., Процик Б. О., Касс Б. В. Виникнення стилів «байкер» і «рокер» у сучасній світовій моді. *Art and design*. 2020. №4(12). С. 123–135.

<https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.4.10>

Citation APA: Krichlow, K.V., Kolosnichenko, O.V., Struminska, T.V., Protsyk, B.O., Kass, B.V. (2020) Biker and Rocker Styles in Modern World Fashion. *Art and design*. 4(12). С. 123–135.